

ستون خاۋكىغا ياردەم قىلىۋاتقان يېڭى تېخنىكىلار

ئەركىن سىدىق

2015 - يىلى 8 - ئاينىڭ 21 - كۈنى

ئامېرىكا كالىفورنىيە شىتاتى كرىمنى جىلغىسىدا ئىنگىلىزچە «Intel» دەپ ئاتىلىدىغان بىر چوڭ شىركەت بار بولۇپ، ئۇ ئىشلەپچىقىرىدىغان ئاساسلىق مەھسۇلات ئىنگىلىزچە «CPU» دەپ ئاتىلىدىغان «كومپيۇتېر مېڭىسى» (مەركىزىي بىر تەرەپ قىلغۇچ Central Processing Unit, 中央处理器) دىن ئىبارەت. مېنىڭ بىلىشىمچە ھازىر پۈتۈن دۇنيا مىقياسىدا ئىشلىتىلىۋاتقان كومپيۇتېر «CPU» سىنىڭ 70 پىرسەنتىدىن كۆپرەكىنى مۇشۇ شىركەت ئىشلەپ چىقىرىدۇ.

بۈگۈن (2015 - يىلى 20 - ئاۋغۇست كۈنى) ئاشۇ شىركەتتىكى «پەرەز بويىچە ھېسابلاش تەجرىبىخانىسى» نىڭ دىرېكتورى، باش ئىنژېنېر، دوكتور لاما ناچمان ناسا مەركىزى ج پ ل غا كېلىپ، ئۇلار 10 يىلدىن ئارتۇق ۋاقىتتىن بۇيان دۇنياغا داڭلىق فىزىكا ئالىمى ستون خاۋكىغا قانداق ياردەم قىلىۋاتقانلىقى ھەققىدە بىر مەيدان دوكلات بەردى.

بۇ ئىشنىڭ ئارقا كۆرۈنىشى مۇنداق ئىكەن: ج پ ل دىكى فىزىكا شۇناس، دوكتور شولەھ نىكزاد (Shouleh Nikzad) بىر قانچە يىلدىن بۇيان ئامېرىكا «مېڭە خەرىتىسىنى ئىشلەپ چىقىش ۋە مېڭىنى داۋالاش جەمئىيىتى» (Society of brain mapping and therapeutics) نىڭ رەئىسلىك ۋەزىپىسىنىمۇ ئۆتەۋاتقان بولۇپ، بۇ جەمئىيەت 2014 - يىلى «جاسارەت ۋە خىزمەتكە ئۆزىنى ئاتاش نەمۇنىسى مۇكاپىتى» نى ستون خاۋكىغا بېرىدۇ. شۇ چاغدا دوكتور نىكزاد ئىنتىلىدىكى دوكتور ناچمان قاتارلىق بىر گۇرۇپپا مۇتەخەسسسلەرنىڭ ستون خاۋكىغا ياردەم قىلىدىغان بىر قىسىم يېڭى تېخنىكىلارنى ۋۇجۇتقا كەلتۈرۈش يولىدا تىرىشىۋاتقانلىقىنى ئاڭلايدۇ. شۇنىڭ بىلەن ج پ ل دىكى نىكزاد ئىنتىلىدىكى ناچماننى بۈگۈن بىزنىڭ ئىدارىدە ئۆزلىرى قىلىۋاتقان يېڭىلىقلار ھەققىدە بىر مەيدان دوكلات بېرىشكە تەكلىپ قىلىدۇ.

[Click to play video](#)

From Left to Right:

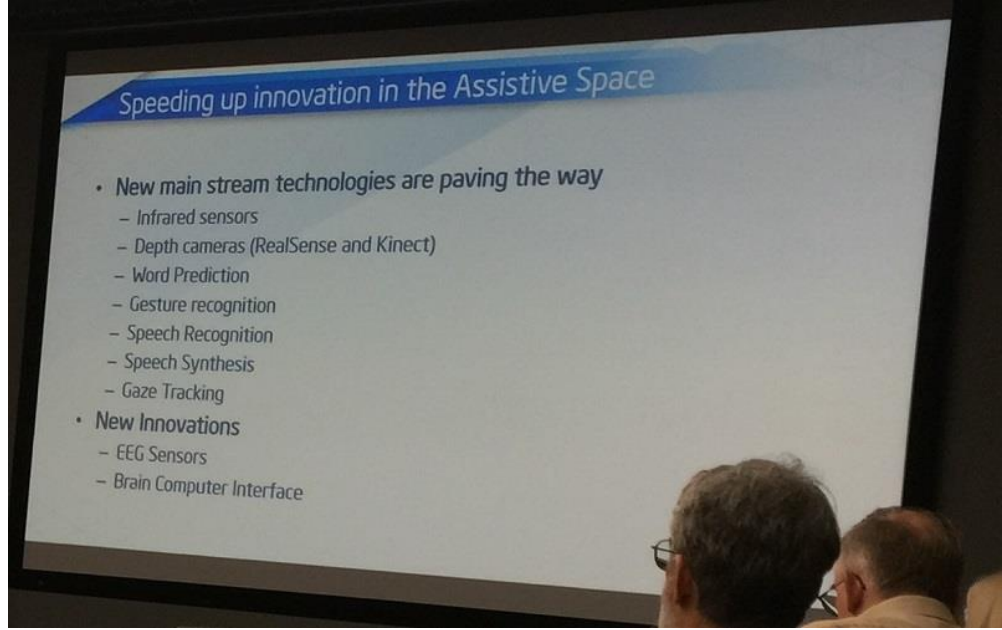
Shouleh Nikzad (President of Society for Brain Mapping and Therapeutics-2014-15-NASA/JPL Physicist), [Holding the award] **Babak Kateb** (Chairman of the Board, CEO and Scientific Director of Society for Brain Mapping and Therapeutics and President of Brain Mapping foundation-Neuroscientist), **Professor Stephen Hawking**, **Harry Kloor** (Member of the Gala Committee-Chemist and Physicist), **Evgeny Tsimerinov** (Member of the Board of Society for Brain Mapping and Therapeutics and Co-Chair of the Award Committee-Neurologist), **Vicky Yamamoto** (Member of the Board of Society for Brain Mapping and Therapeutics and Co-Chair of the Award Committee- Cancer Scientist) - not in attendance

1- رەسىم: ج پ ل دىكى فىزىكاشۇناس، دوكتور نىكزاد خانىم (ئالدىنقى قۇر سولدىن 1- كىشى) 2014- يىلى ستۇن خاۋكىڭغا مۇكاپات بەرگەن ۋاقىتتىكى بىر كۆرىنىش.

ستۇن خاۋكىڭ 1963- يىلى «ھەرىكەت نىۋرون كېسىلى» (Motor neurone disease) دەپ ئاتىلىدىغان بىر خىل كېسەلگە گرىپتار بولغان بولۇپ، دوختۇرلار ئەسلىدە ئۇنى يەنە 2 يىللا ياشىيالايدۇ، دەپ پەرەز قىلغان. ئەمما ئۇ ھازىرغىچە ياشاپلا قالماي، كائىنات فىزىكاشۇناسلىقى جەھەتتە ھازىرقى زاماندىكى بىر ئەڭ داڭلىق ئالىمغا ئايلاندى. ئۇنىڭ پۈتۈن بەدىنى ئاساسىي جەھەتتىن پالەچ بولسىمۇ، پەقەت قول بارماقلىرىنىڭ ئازىراق ھەرىكىتى، يۈز تېرىسىنىڭ ھەرىكىتى، ۋە كۆزىنىڭ ھەرىكىتىگە تايىنىپ، كومپيۇتېردىكى ھۆججەتلەرنى ئېچىش، خەت ئۇرۇپ نۇتۇق تەييارلاش، ۋە ئالاھىدە ياسالغان ئەسۋابلارغا تايىنىپ سۆزلەش قاتارلىق ئىشلارنى قىلىپ كېلىۋېتىپتۇ. دوكتور ناچماننىڭ دېيىشىچە، ئۇ قاراپ تۇرغاندا ستۇن خاۋكىڭنىڭ كومپيۇتېردىكى بىر پارچە ھۆججەتنى ئېچىشى ئۈچۈن 3.5 مىنۇتتىن 4.5 مىنۇتقىچە ۋاقىت كېتىپتۇ. ھازىر ئىنتېلدىكى ناچمان قاتارلىق بىر گۇرۇپپا مۇتەخەسسسلەر ستۇننىڭ بارماق ھەرىكىتىنى ئازىلتىپ، كومپيۇتېردىكى ھۆججەتلەرنى ئېچىش ۋە خەت ئۇرۇش قاتارلىق مەشغۇلاتنى يۈز تېرىسى ۋە كۆز ھەرىكىتىگە ئوخشاش باشقا نەرسىلەرگە تايىنىپ ئېلىپ بارىدىغان يېڭى تېخنىكىلارنى ۋۇجۇتقا كەلتۈرۈش يولىدا تىرىشىۋېتىپتۇ.

ئىنتېل «كېۋ» ئىشلەپچىقىرىشتىن باشقا «پەرەز بويىچە ھېسابلاش» تېخنىكىسىغا ئائىت تۆۋەندىكى ساھەلەردە ئىلمىي تەتقىقات ئېلىپ بېرىۋېتىپتۇ:
 - - ئىنفرا قىزىل نۇرلۇق سەزگۈچ

- - چوڭقۇرلۇق كامېراسى
- - سۆزنى ئالدىن پەرەز قىلىش
- - يۈزدىكى ئىپادىلەرنى تونۇش
- - سۆز تونۇش
- - بىرىكمە سۆز ياساش
- - تىكىلىپ قاراشقا ئەگىشىش
- - مېڭە كومپيۇتېرى بىلەن تۇنۇشتۇرغۇچى

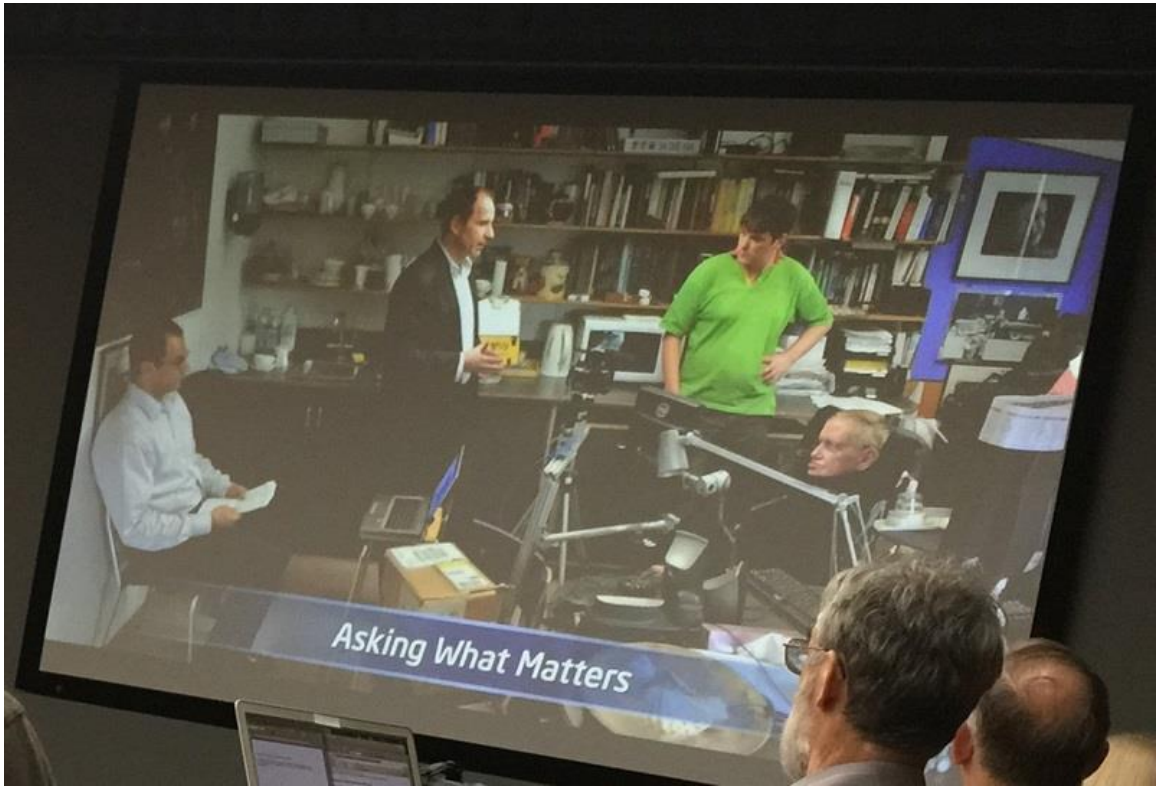
2- رەسىم: يۇقىرىدىكى تىزىملىكنىڭ ئىنگلىزچىسى.

3- رەسىم: ج پ ل دىكى نىكزاد خانىم بۈگۈنكى دوكلات ئۈچۈن كىرىش سۆز سۆزلەۋاتقان كۆرىنىش.

4- رەسىم: ئىنتېلدىن كەلگەن ناچمان خانىم دوكلات بېرىۋاتقان بىر كۆرىنىش.

5- رەسىم: ئىنتېلدىكى مۇتەخەسسسلەر ستىۋىن خاۋكىڭ بىلەن بىللە ئىشلەۋاتقان ۋاقىتتىكى بىر كۆرىنىش.

6-رەسىم: ئىنتېلدىن ئېلىپ بېرىلۋاتقان بىر تەتقىقات ھەققىدىكى مەزمۇن.

مەن بۈگۈن ناھايىتى كۆپ ئويلىنىدىم. ھەمدە ۋەتەندىكى بىر ئىنسىمىز ماڭا يېقىندا يازغان تۆۋەندىكى خەتنى ئەسلىدىم. ھازىر دۇنيا ئۇچقاندەك نەزەرقىي قىلىۋاتىدۇ. ستىۋىن خاۋكىڭدەك بەزى پالەچ ئادەملەر داۋاملىق يېڭىلىق يارىتىش ئۈچۈن يېڭى تېخنىلۇگىيىگە تايىنىپ ئىش ئېلىپ بېرىۋېتىپتۇ. ئەمما بىزنىڭ بىر قىسىم ياش ئەۋلادلىرىمىز تېخىچە ئاقىلانە ئىش بىلەن ھاماقەتلىكىنىمۇ پەرقلىنەلمەي، ئۆمرىنى بېھۇدە ئۆتكۈزگىلى تۇرۇپتۇ. ۋاقىت بىر تال ئاتقان ئوققا ئوخشايدۇ. ئۇ بىر كەتكەنچە ئىككىنچى قايتىپ كەلمەيدۇ. مەن بۇرۇنقى يازمىلىرىدا ئۆزۈم باشلانغۇچ ۋە ئوتتۇرا مەكتەپتە ئوقۇغان ۋاقىتتىكى ئەھۋالىنى، يېزىدا قايتا تەربىيە ئالغان ۋاقىتتىكى ئەھۋالىنى، ۋە ئالىي مەكتەپتە ئوقۇغان ۋاقىتتىكى ئەھۋاللىرىمنى سۆزلەپ بەردىم. مەن ھازىر ئوپتىكا ئىلمى ۋە ئوپتىكا ئىنژېنېرلىقى بىلەن شۇغۇللىنىمەن. ئوپتىكا ئىلمىنىڭ ئاساسى «ئېلېكترو-ماگنىت مەيدانى ۋە دولقۇنى» ۋە «ماكسۋېل تەڭلىمىسى» دېگەنلەردىن ئىبارەت بولۇپ، مەن شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتىدە رادىئو-ئېلېكترونىكا كەسپىدە ئوقۇغان ۋاقىتىدا يۇقىرىدىكى دەرسلەرنى ئۆتەلەيدىغان ئوقۇتقۇچى مەۋجۇت بولمىغان. شۇڭلاشقا بىر ئوقۇتقۇچى بىزگە ماكسۋېل تەڭلىمىسىنى يادلاپتۇرۇپ، شۇنىڭدىن ئىمتىھان ئېلىپ، ئاشۇ دەرسلەرنى تاماملىغان ئىدۇق. مەن كېيىن شاڭخەي قاتناش ئۇنىۋېرسىتېتىگە بېرىپ، ئېلېكترو-ماگنىت مەيدانى كەسپىدە بىر يىل بىلىم ئاشۇردۇم. ياپونىيە ۋە ئامېرىكىدىكى ئوقۇش ۋە تەتقىقات ئىشلىرىنى ئاشۇ ئاساسىغا تايىنىپ ئېلىپ باردىم. ھازىرمۇ ئاشۇ ئاساسقا تايىنىپ ئىشلەۋاتىمەن. ناچار ماڭارپ شارائىتىدا سەۋىيىسى تۆۋەن دەرسلەرنى پۇختا ئۆگىنىپ مېڭىش ۋاقىتىنى ھېچ نېمە ئۆگەنمەي بىكار ئۆتكۈزۈۋېتىشتىن مېڭا ھەسسە ياخشى. مەن بىزنىڭ ياش ئەۋلادلىرىمىزنىڭ بىر ئاز ئويغىنىشىنى، ھاماقەتلىك قىلماي، ئاقىلانە ئىش قىلىشىنى تولىمۇ ئۈمىد قىلىمەن. پەقەت شۇنداق قىلغاندىلا مىللەتنىڭ گۈللىنىشىگە ئۈمىد تۇغۇلىدۇ.

تۆۋەندىكىسى ماڭا ۋەتەندىن كەلگەن بىر پارچە خەت:

ئەركىنكا، مۇشۇ بالىلارنىڭ بولۇپمۇ ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ ئۆگىنىشى توغرىسىدا تېما يوللىسىنىڭ بولاتتى. ھازىر بالىلارنىڭ ئۆگىنىش قىزغىنلىقى ناھايىتى تۆۋەن، ئۇلار بۇنىڭ سەۋەبىنى پۈتۈنلەي جۇڭگونىڭ مائارىپىغا ئارتىپ قويدۇ. ئاز بولمىغان كىشىلەرنىڭ نەزىرىدە ئۇلارنىڭ ئىمتىھاندىن ئۆتەلمەسلىكى، ياخشى ئۆگىنەلمەسلىكىنىڭ سەۋەبى تىرىشچانلىقىدا ئەمەس، بەلكى جۇڭگونىڭ مائارىپىدا، ئۇلارچە ئۇلار ئامرىكىدا بولسا ئۆزى قىزىغدىغان ئىشنى قىلىپ (بىراق ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسى ئۆزىنىڭ نېمىگە قىزىقىدىغانلىقىنى ئۇقمايدۇ) غايەت زور ئىشلارنى قىلىۋېتەمەش. ھەتتا بىر قىسىم ئوقۇغۇچىلار ئىمتىھاندىن ئۆتەلمەسلىكىنى، ئۆگەنمەسلىكىنى ئۆزىنىڭ دانالىقى ھېسابلايدۇ، تېخى ئۆگىنىشى ياخشى كىشىلەرنى بولسا كاللىسى يۈيۈلۈپ كەتكەن دەپ زاڭلىق قىلىدۇ. ئەمەلىيەتتە جۇڭگو مائارىپىدا كەمچىللىك بار، لېكىن بىرگە بىرنى قوشسا جۇڭگودىمۇ ئامرىكىدىمۇ ئىككى بولىدۇ، ئىنتىگرال بىلەن دىففېرىنسىيال جۇڭگودىمۇ، ئامرىكىدىمۇ ئوخشاش. نيوتوننىڭ قانۇنى جۇڭگودىمۇ، ئامرىكىدىمۇ ئوخشاشلا كۈچكە ئىگە. جۇڭگودىمۇ، ئامرىكىدىمۇ پروگرامما نۇزۇش ئۈچۈن c تىلى، PHP، Java، قاتارلىقلارنى ئۆگىنىش كېرەك. پەقەت بىزنىڭ ماگىستىرنى ئارتۇق ئۆگىنىدىغانلا يېرىمىز بار، باشقا بىلىملەر ھەممىسىلا ئوخشاش. بىراق بەزىلەرنىڭ نەزىرىدە جۇڭگونىڭ ھەممە نېمىسىلا بولمايدۇ

بۇ يىل ئوقۇش پۈتتۈرمەكچى بولغان بىر نەچچە مەكتەپداش ئىسىم ئوقۇش پۈتتۈرەلمىدى، ئەيىپلىسەم قايىل بولماي گۇناھنىڭ مائارىپتا ئىكەنلىكىنى ئېيتتى، مەن گۇناھنىڭ مائارىپتا ئەمەس، ئۇلارنىڭ كۈندە تورخانغا كىرىپ 英雄联盟 ئوينىغانلىقىدا ئىكەنلىكىنى دېسەم، تورلاردا ئوقۇۋالغان جۇڭگونىڭ مائارىپىنىڭ ناچارلىقى، چەتئەلنىڭ مائارىپىنىڭ ئېسىللىقى توغرىسىدا دەرس سۆزلىدى. بۇ خىل ئەھۋال خىلىلا ئەۋج ئېلىپ قالدى، دېققەت قىلدۇرغۇنچىلىق، تورلاردىمۇ ھەدىسىلا ئوقۇمىغانلار يازغان ئوقۇغانلارنى ئەيىپلەيدىغان تما كۆپ، ئىنكاسلاردىمۇ پات - پاتلا ئوقۇمىغان دانالىقنى پەش قىلىپ ئوقۇغانلارنى زاڭلىق قىلىپ قويدۇ.

دۇنيادا مۇكەممەللىك مەۋجۇت ئەمەس، جۇڭگو مائارىپىدا كەمچىللىك بار، چەتئەل مائارىپىمۇ ھەم شۇنداق. جۇڭگونىڭ مائارىپىنى ئىمتىھان مائارىپى دەپ ئەيىپلىگەن بىلەن، خاتالاشمىسام چەتئەلدىمۇ ئىمتىھانغا ئېتىبار بېرىدۇ، خارۋارد، ماسسا چۇستىس، ئوكسائورد قاتارلىق داڭلىق مەكتەپلەرمۇ ئىمتىھان نەتىجىسى يۇقىرى ئوقۇغۇچىلارنى قوبۇل قىلىدۇ، ھەرگىز ئىمتىھاندىن ئۆتەلمىگەنلەرنى ئەمەس. تاشپولاتكامۇ بىر تېمىدا ئامرىكىدا ئۆگىنىشى ياخشى ئوقۇغۇچىلار بەك كۆپ بولغانلىقتىن، تېخىمۇ ياخشىسىنى قوبۇل قىلىش ئۈچۈن نومۇرى يۇقىرى ئوقۇغۇچىلارنىڭ دەستىن سىرتقى پائالىيەتنى سېلىشتۇرىدۇ دېگەن، دېمەك ئەڭ ئاۋۋال نەتىجە، يەنى ئۆگىنىش نەتىجىسى مۇھىم.

چەتئەلگە چىققانلار دامدام قىلمەن دەپ ھەددىدىن ئارتۇق ماختاپ، بۇ يەردىكىلەرگە زىيانكەشلىك قىلىپ قويۇۋاتىدۇ. شۇڭا مائارىپ ئۆگىنىش توغرىسىدا ماقالە يازسىڭىز بولاتتى.

پايدىلىنىش ماتېرىياللىرى:

http://www.worldbrainmapping.org/about_sbmt [1]

[2] Welcome to the Society for Brain Mapping and Therapeutics

<http://www.worldbrainmapping.org/>

[3] Stephen Hawking
<http://www.hawking.org.uk/>

[4] Society for Brain Mapping & Therapeutics Announces "Beacon of Courage and Dedication Award" to Professor Stephen Hawking at Black Tie Gala on Saturday, March 7
<http://www.prnewswire.com/news-releases/society-for-brain-mapping-therapeutics-announces-beacon-of-courage-and-dedication-award-to-professor-stephen-hawking-at-black-tie-gala-on-saturday-march-7-300045701.html>